

FCR YAYIN LTD.

Genel Yayın No | General Publication Number: 1734

FCR Sertifika no | Certificate Number: 46550

ISNI: 0000 0004 4657 1968

ROR ID: ror.org/00zznvq98

Alt Marka | Imprint: Fecr

Yayın No | Publication Number: 1033

Kitap Adı : Tefsirde Olguya Dayalı Anlama

Alt Başlık : Necdân Heyeti Örneği (Bir Yöntem Önerisi)

Book Title : Fact-Based Comprehension in Tafsir

Subtitle : The Case of the Najrdân Delegation (Proposing a Method)

ISBN : 978-625-5576-87-3

DOI : doi.org/10.70458/fcr.9786255576873

Yazar | Author: Hüseyin Topal | orcid.org/0000-0002-6455-7313

Kurum | Institution: Ege Üniversitesi

ROR ID: ror.org/02eaafc18

Yayın Türü: Kitap | Publication Type: Book - Monograph

Yayın Dili: Türkçe | Language: Turkish

Ebat | Dimensions: 13,5 x 21 cm

Baskı Sayısı | Edition: 1

Sayfa Sayısı | Pages: 178 (xiv + 162)

Yayın Tarihi | Publication Date: Ekim | October 2025

Yayın Yeri | Place of Publication: Ankara, Türkiye

Mizanpaj ve Kapak | Layout and Cover Design: FCR

Baskı ve Cilt | Printing and Binding: NY MATBAACILIK (Sertifika no: 50732)

Konu Kategorisi | Subject Categories

BIC: HRAB2 - İslami teoloji | Islam: theology

BISAC: REL006680 - İslâm / Tefsir & Yorum | Religion / Islam / Qur'anic Studies

THEMA: QRAC - İslam teolojisi | Islamic theology

LC Classification: BP130.4 - Tefsir usulü | Qur'an-Criticism, interpretation, etc.-Theory, etc.

DEWEY: 297.1226 - Tefsir ve yorum | Interpretation and commentary of the Qur'an

WoS Category: Din Araştırmaları | Religious Studies

WoS Citation Topics Meso: 6.1 - İslami İnanç Sistemleri ve Yorumları | Islamic Belief Systems and Interpretations

WoS Citation Topics Micro: 6.1.18 - Tefsirsel Yöntemler | Interpretative Methodologies

Scopus Subject Areas: 1202 - Din ve Teoloji | Religious Studies

Atıf Bilgisi | Cite as: Topal, Hüseyin, *Tefsirde Olguya Dayalı Anlama: Necdân Heyeti Örneği (Bir Yöntem Önerisi)*. Ankara: FCR Yayın Ltd.- Fecr, 2025.

© All rights reserved | FCR YAYIN LTD.

Hacı Bayram Mah. Boyacılar Sk. No: 14/1 06050

Aktındağ-Ankara/TÜRKİYE • Tel: +90 (312) 310 08 60

www.fcr.com.tr • fcr@fcr.com.tr

Tefsirde

Olguya Dayalı Anlama

Necrân Heyeti Örneği

(Bir Yöntem Önerisi)

Hüseyin TOPAL

Ankara 2025

Yazar Hakkında | About the Author

Hüseyin TOPAL

1977 Çaykara doğumlu olan yazar, 2001 yılında Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesinden mezun oldu. Aynı üniversitenin Sosyal Bilimler Enstitüsünde *Semerkindî'nin Bahru'l-ulûm'unda Kur'ân İlimleri* başlıklı teziyle yüksek lisansını (2005); *Tûsî ve Kur'ân İlimlerine Yaklaşımı* isimli çalışmasıyla da doktorasını tamamladı (2018). Bir süre Millî Eğitim Bakanlığında öğretmenlik/yöneticilik yapan yazar, 2014-2021 yılları arasında Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Tefsir Anabilim Dalında öğretim görevlisi olarak çalıştı. Halen Ege Üniversitesi Birgivi İlahiyat Fakültesi Temel İslam Bilimleri Bölümünde öğretim üyesi olarak görev yapmaktadır. Gül, Kerem ve Erdem'in babası olan yazarın tefsir ve kıraat alanında yayımlanmış kitap, makale ve bildirileri bulunmaktadır.

Born in Çaykara in 1977, the author graduated from the Faculty of Theology at Dokuz Eylül University in 2001. He completed his master's degree in 2005 at the same university's Institute of Social Sciences with a thesis titled *The learnings of Qor'an in the Bahru'l-'ulûm of es- Semerkindî*; he earned his Ph.D. in 2018 with a study entitled *Tûsî and his approach to Qur'anic sciences*. After serving for a period as a teacher/administrator at the Ministry of National Education, the author worked as a lecturer in the Department of Tafsîr at the Faculty of Theology at Dokuz Eylül University, between 2014 and 2021. He currently serves as a faculty member in the Department of Basic Islamic Sciences at the Birgivi Faculty of Theology at Ege University. The author, father of Gül, Kerem, and Erdem, has published several books, articles, and papers in the fields of tafsîr and kıra'ât.

Kitap Hakkında

Tefsirde Olguya Dayalı Anlama

Necrân Heyeti Örneği (Bir Yöntem Önerisi)

Kur'an ayetlerinin doğru ve isabetli şekilde anlaşılabilmesi, nüzûl bağlamlarının tespitine bağlıdır. Ayetlerin ilk muhataplarının kimler olduğu, içinde bulundukları sosyolojik ortam ve zihin dünyasının bilinmesi, anlamı kavramada temel bir gerekliliktir. Bu, bağlamı dikkate alma yaklaşımı sadece klasik yöntemlerde değil, modern yorumlarda da önemsenmektedir.

Klasik tefsir geleneği büyük ölçüde lafzî analizlere ve rivayet merkezli yorumlara dayanmakta olup bu yöntemin ilmî katkıları inkâr edilemez. Ancak bazı durumlarda ayetlerin nüzûl ortamındaki olgular göz ardı edilebilmektedir. Bu nedenle kitap, *Olguya Dayalı Anlama* adını verdiğimiz ve klasik yaklaşımları tamamlayıcı nitelikte olan yeni bir yöntem önermektedir.

Nitekim Allah Resûlü (s.a) ile Necrân'dan gelen Hristiyan heyeti arasında gerçekleşen tartışmaların, bazı Kur'an ayetlerinin nüzûlüne doğrudan yansıdığına dair rivayetler mevcuttur. Bu ayetler, tarihsel bağlam ve ilk muhataplarının kimliği ile birlikte değerlendirildiğinde daha bütüncül bir şekilde kavranabilecektir.

Bu çalışmada, öncelikle Kur'an'ı anlama çabaları çerçevesinde *Olguya Dayalı Anlama* yönteminin çerçevesi çizilmeye çalışılmış; akabinde Necrân Hristiyanlarının Medine'ye gelişine dair rivayetler tasnif edilerek incelenmiş ve bu rivayetlerin Kur'an'ın inzâline etkisi çeşitli yönleriyle değerlendirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Tefsir; Yöntem; Olguya Dayalı Anlama; Nüzûl Kronolojisi; Necrân; Âl-i 'İmrân; Mübâhele

Abuot the Book

Fact-Based Comprehension in Tafsir

The Case of the Najrān Delegation (Proposing a Method)

The correct and accurate understanding of Qur'ānic verses depends largely on identifying its context of revelation. Knowing who the initial addressees of the verses were, as well as understanding their sociological environment and intellectual world, is a fundamental prerequisite for grasping the intended meaning. This approach of considering context is valued not only in classical methods but also in modern exegetical trends.

The classical tafsir tradition relies heavily on literal analysis and narration-centered interpretations, and the scientific contributions of this method cannot be denied. However, in some cases, the factual circumstances surrounding the revelation of verses may have been overlooked. For this reason, the present book proposes a new method, complementary method to the classical approaches, referred to as *Fact-Based Comprehension*.

Indeed, there are narrations indicating that the discussions between the Messenger of Allah (s.a.w.) and the Christian delegation from Najrān directly influenced the revelation of certain Qur'ānic verses. When these verses are evaluated together with their historical context and the identity of their first audience, they can be understood in a more comprehensive manner.

In this study, the methodology of *Fact-Based Comprehension* within the framework of Qur'ānic interpretation is first explained. Subsequently, the narrations concerning the visit of the Christians of Najrān to Madinah are classified and examined, and the influence of these reports on the revelation of the Qur'ān is evaluated from various perspectives.

Keywords: Tafsir; Methodology; Fact-Based Comprehension; Chronology of Revelation; Najrān; Āl-i 'Imrān; Mubāhalah

İthaf

*Eşime, çocuklarıma, üzerimde emeği olanlara ve
değerli hocalarıma...*

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	xiii
ÖN SÖZ	xv
GİRİŞ	1
I. Konu, Amaç ve Kapsam	1
II. Kaynak Kullanımı	11
1. KUR'AN'I ANLAMA ÇABALARI VE OLGUYA DAYALI ANLAMA	13
1.1. Nüzûl Sebepleri Açısından “Olay” ve “Olgu”	17
1.2. Olguya Dayalı Anlama	20
2. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ VE BAZI TEMEL KAVRAMLAR	23
2.1. Çalışmanın Yöntemi	23
2.2. <i>Haber</i> ve <i>Rivayet</i> Kavramları	27
2.3. <i>Mübâhele</i>	28
2.4. <i>Mülâne</i>	30
3. SEBEB-İ NÜZÛL BAĞLAMINDA NECRÂN HEYETİ	33
4. NECRÂN HEYETİNİN MEDİNE'YE GELİŞİNE DAİR HABERLER	37
4.1. Negrân Heyetine Dair Bilgileri Toplu Şekilde Aktaran Haberler	39
4.1.1. Şehr b. Havşeb Haberi	39
4.1.2. Ebû ‘Amr Haberi	42
4.1.3. Huzeyfe Haberi	44
4.1.4. Ezrak b. Kays Haberi	45
4.1.5. Hasan-ı Basrî Haberi	47
4.2. Mübâhele Öncesinde Yaşanan Tartışmalara Odaklanan Haberler	49
4.2.1. İbn Zeyd Haberi	49
4.2.2. Süddî Haberi	50
4.2.3. Alî b. Ebî Tâlib Haberi	52
4.2.4. Rebî‘ b. Enes Haberi	58
4.2.5. İbn Ahmer el-Yeşkurî Haberi	61

4.3. Mübâhele Öncesi Tartışmaları ve Antlaşma	
Müzakerelerini İçeren Haberler	62
4.3.1. Muhammed b. Ca'fer Haberi	62
4.3.1.1. İbn İshâk Tarîki	63
4.3.1.2. Ebû Ma'ser Tarîki	69
4.3.2. Şa'bî Haberi	70
4.3.2.1. 'Atâ' b. es-Sâib Tarîki	71
4.3.2.2. Muğîre Tarîki	72
4.3.3. İbn 'Abbâs Haberi	75
4.3.3.1. Sa'îd b. Cübeyr / İkrime Tarîki	76
4.3.3.2. Ebû Sâlih Tarîki	82
4.3.3.3. 'Atâ' Tarîki	84
4.3.3.4. Miksem Tarîki	87
5. HABERLERİN İÇERİK YÖNÜNDEN DEĞERLENDİRİLMESİ	91
5.1. Nocrân'dan Medine'ye Gelen Heyetin Yapısına Dair Bilgiler	91
5.2. Heyetin Medine'ye Geliş Amaçları	94
5.3. Nocrân Heyetinin Medine'ye Geliş Zamanının	
Tespitine Dair Veriler	97
5.3.1. Medine Yahudileri ile Nocrân Hristiyanlarının	
Tartışmalarda Bir Arada Bulunmaları	98
5.3.1.1. Bazı Yahudiler ile Nocrân Heyetinin	
Karşılaştıklarına Dair İfadeler	98
5.3.1.2. Yahudiler ile Nocrân Heyetinin Dahil Olduğu	
Tartışma Konuları ve İlgili Ayetler	100
5.3.1.2.1. Kible Değişikliği ile İlgili Tartışmalar	100
5.3.1.2.2. Yahudi ve Hristiyanların Üstünlük İddiası	103
5.3.1.2.3. Hz. İbrâhim'in Dinî Kimliği Hakkında	
Tartışmalar	104
5.3.1.2.4. Mukatta'a Harflerinin Anlamına Dair	
Münakaşalar	106
5.3.1.2.5. Peygamber'in, Kendisine Kulluk	
Edilmesini İsteddiğine Dair Münakaşa	108
5.3.2. Mübâheleye Katılanlara Dair İfadeler	109
5.3.3 'Mübâheleden Kaçınma', 'Müzakere Etme',	
'Ayrılma ve Geri Dönme' İfadeleri	112

5.3.3.1. Nocrân Heyetinin Mûbâheleden Kaçınması ve Konuyu Müzakere Etmesi	113
5.3.3.2. Mûbâhele Teklifine Karşı Nocrân Heyetinin Tutumu ve Sonraki Süreç	117
5.3.4. Nocrân Heyetiyle Yapılan Antlaşma ve Şahitleri	120
5.3.5. Nocrân Heyetinin Medine'ye Geliş Zamanına Dair Değerlendirmeler	122
5.4. Hz. İsrâ Hakkındaki Tartışmalar ve Nâzil Olan Ayetler	124
6. NECRÂN HRİSTİYANLARIYLA İLİŞKİLENDİRİLEN DİĞER KONULAR VE AYETLER	131
6.1. Âl-i İmrân Sûresinde Nocrân Hristiyanları ile İlişkilendirilen Diğer Ayetler	132
6.2. Farklı Sûrelerde Nocrân Hristiyanları ile İlişkilendirilen Ayetler	133
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	137
KAYNAKLAR	149
DİZİN	157

KISALTMALAR

- b. : İbn/bin (oğlu)
bk. : Bakınız
Hz. : Hazret-i
M. : Milâdî
md. : Maddesi
öl. : Ölümü, ölüm tarihi
s. : Sayfa
s.a : Sallallahu Aleyh
thk. : Tahkik eden
ts. : Tarihsiz
vd. : Ve diğerleri

ÖN SÖZ

Kur'an'ın nüzûl süreci, alelade bir tarihsel olgu olmayıp vahyin mesajının bütüncül bir şekilde kavranabilmesi bakımından temel bir öneme sahiptir. Bu sürecin etraflıca kavranması aynı zamanda ayetlerin doğru anlaşılması ve yorumlanması bakımından da elzemdir. Bununla birlikte, nüzûl ortamını bütünüyle tarihsel bir zaman dilimiyle sınırlamak veya Kur'an'ı yalnızca sınırlı bir dönemin belirli ihtiyaçlarına cevap veren bir metin olarak görmek, onu indirgemeci bir yaklaşıma mahkûm etmek anlamına gelir. Bu sebeple, Kur'an'ı nüzûl bağlamını dikkate alarak anlamaya çalışmak hem ilmî hem de ahlâkî bir zorunluluk olarak görülmelidir.

Bu çalışma Necrân Hristiyanlarının Medine'yi ziyaretleri sırasında nâzil olduğu bildirilen ayetleri konu edinmektedir. Bu çerçevede özellikle erken dönem kaynakların bizlere sunduğu verilerin Kur'an kronolojisi cihetinden değerlendirilmesi ve ayetlerin nüzûl bağlamıyla ilişkisinin tespiti amaçlanmaktadır.

Necrân heyetinin Medine'ye gelişiyile ilgili ayetlere dair tefsir ve tarih kaynaklarında, kronoloji ve olaylar açısından birbirinden oldukça farklı nakiller yer almaktadır. Bunun yanında olayla ilgili rivayetlerin parçacı bir yaklaşımla ele alınarak tefsir yapılmaya çalışılmış olması bazı tekellüfler ve çelişkilerle neticelenmiştir. Mevcut çalışmalarda ayetlerin tefsiri, ilgili rivayetler ve sîrete dair bilgilerle sınırlı kalmakta; bu durum ise ayetlerin yorumunda, yaşanan dönemle ilgisiz irtibatların kurulmasına yol açmaktadır. Ayetlerin olay örgüsüyle irtibatlarının tespiti ve anlaşılmasını amaçlayan bu eser, sebep-sonuç ilişkisine dayalı olarak ayetlerin nüzûl bağlamını açığa çıkarmayı hedeflemektedir. Kitap, konuyla ilgili verilerin tümünün bir arada değerlendirilmesiyle birbirini teyit eden içeriklere ulaşmaya; olay ve olguları mümkün olduğu kadar aslına uygun biçimde tespit etmeye çalışmaktadır.

Kur'an'ın, nüzûlü sırasında verdiği mesajın anlaşılması, içinde yaşadığımız zamanda kendisinden alınacak rehberliğin temel öncülüdür. Aksi durumda te'vil yoluyla ilgisiz ve yanlış yorumların ifadesi söz konusu olabilir. Yaşananların, sebep-sonuç ilişkileri çerçevesinde ayrıntılarıyla tespit edilmesi, ilgili ayetleri anlamasının imkânı ve Kur'an kronolojisi açısından önem arz etmektedir.

Bu çalışmanın yöntemine ilham kaynağı olan araştırmalarının yanında her aşamada danışmanlığından istifade ettiğim Mehmet Apaydın'a; akademik okumalarıyla metnin olgunlaşmasına katkıda bulunan Muhammet H. Palabıyık, Oğuzhan Ş. Yağmur, Seyfullah Efe hocalarıma ve kıymetli öğrencilerim Muaz Doğangül, Tuba Sarıkaya ve A. Hamdi Akkaya'ya; son okumayı yaparak çok değerli katkılar sunan Muhammed Turan Çalışkan'a can-ı gönülden şükranlarımı ve minnetlerimi arz ederim.

Hüseyin TOPAL
İzmir 2025